

בעזרת הצור

המלים פעלו

עניינא דסדרא

ועניינא דיומא

פרשת השבוע ויומא דהילולא

בדרך אגדה ומוסר

שנאמרו בס"ד על ידי המלמד

הרב דוד הניג שינזי

שנת השס"ז - תשע"ב

בהזת כלל חסידי מודיען עלית

פרשת קרח

צדיק כתמר יפרח

פרשתינו פרשת "קרח", גם כאשר אנו ניגשים לפרשת קרח צריך לדעת שקרח צדיק היה, א' מהצדיקים היה אומר "דער הייליגע זיידע קרח". ובמדרש איתא "צדיק כתמר יפרח" סופי תיבות 'קרח', ולעת"ל יהיה כהן גדול. ועוד שממשפחות הקהתי היה שהיו נושאים את כלי המשכן, והוא מהמעולה שבהם מנושאי ארון הקודש. ואיתא שמי שלא היה ראוי מצד פרישותו לשאת את ארון הקודש היה מת. ורואים אנו שקרח זכה להיות מאלו. ואיתא בספרים שהכוונה של קרח היתה שרצה להיות יותר קרוב לה' לעבוד את ה' בקדשי הקדשים, ולא הספיק לו זה שהוא מהחשובים של נושאי המשכן.

מ"מ אנו למדים מפרשה זו הרבה דברים. גנות המחלוקת, עוון ביזוי תלמידי חכמים, וגודל מעלת 'חבר טוב' וגרעון 'חבר רע'. ואפילו התורה מציינת איסור לכל אדם: "ולא יהיה כקרח ועדתו" וכשהמשנה במסכת אבות רוצה לבאר מהי מחלוקת שלא לשם שמים הרי הדוגמא 'קרח ועדתו'.

ויקח קרח. מה לקח דיברנו ע"ז ג' פירושים:

א. שלקח טלית שכולה תכלת ועמד בפני משה ושאל אותו, טלית שכולה תכלת חייבת בתכלת או לא, אמר להם: חייבת. התחילו ללגלג ואמר: כיצד יתכן שטלית של מין אחר, חוט של תכלת פוטר אותה, ואילו טלית שכולה תכלת לא תפטור את עצמה. חזרו ושאלו אותו: בית מלא ספרים חייב במזוזה או לא. אמר להם: חייב. שוב התחילו מלגלגים עליו, אמרו: כיצד יתכן הדבר שבית ריקן מספרים, אם נותנים בפתחה ב' פרשיות קטנות שהם 'שמע' 'והיה אם שמוע' די בכך, ובית מלא ספרים, שיש בו את החומשים עם כל פרשיותיו שהם מאתים ושבעים וחמש, אינו דין שיהיה פטור ממזוזה. ומכאן מוכח שכל המצות מדעתך יצאו. ולכן נסמכה פרשת קרח לפרשת ציצית כדי ללמדנו שתחילת מחלוקתו של קרח היתה בענין הציצית, וזהו מה שאומר הכתוב: ויקח קרח, שלקח טלית שכולה תכלת ועמד בפני משה כדי להתחיל לריב עמו.

ב. 'ויקח קרח', שלקח את ראשי העדה ואת הסנהדרין בדברים והסית אותם שיעשו עמו יד אחת. אותם האנשים שקמו על משה ואהרן היו אנשים גדולים ("חשובים") קריאי מועד, שהיו קוראים להם בכל אסיפה שכינסו לדון בצרכי העדה. אנשי שם. אנשים מפורסמים שבכלל האנשים האלו היו גם מי"ב הנשיאים. והשאר היו ראשי הסנהדרין ורובו ככולו משבט ראובן.

ג. לקח את עצמו להיות שונה מכולם, לבוא לחלוק על משה.

ויש לשאול והרי קרח לא היה ברנש מן הפחותים כי היה בן בנו של קהת שהיה מטועני ארון הקודש, שהייתה המשפחה החשובה ביותר של שבט לוי, וקרח היה ראש בית אב של המשפחה, והיה חכם גדול, למה נכנס למחלוקת זו לתבוע דברים בלי טעם ולאבד עולמו בידיו, לחשוד שכל מה שאמר משה מלבדו אמר. והרי אם נשקול הדברים על פי השכל נראה שלא הגיעה לו הכהונה, שכן אהרן היה חשוב ממנו, שהיה בנו של עמרם שהיה האח הגדול. וקרח היה בן יצהר שהיה בן השני של עמרם, כמו שנאמר: ובני קהת עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל.

וההסבר הוא, שהקנאה היתירה לשררה הוציאה אותו מן העולם שאין לך מדה מגונה ממדת הקנאה. כמו שאומר התנא בפרקי אבות: "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם". ומשראה שאליצפן בן עוזיאל נעשה נשיא למשפחתו כמו שנאמר: ונשיא בית אב למשפחות הקהתי

אליצפן בן עוזיאל (במדבר ג) נתקנא בו ואמר: אחי אבי היו ד': עמרם ויצהר וחברון ועוזיאל. עמרם שהיה הבכור נטלו שני בניו הגדולה. האחד נעשה מלך והשני כהן גדול, כלום אין מן הצדק שאני אקח הגדולה אחריהם, שהרי אני בן יצהר שהוא הבן השני של עמרם. ולמה בא משה ועשה לי נזיפה זו והניח אותי בקרן זוית ומינה לנשיא את אליצפן בן עוזיאל שהוא האח הקטן בין כולם. ומאחר שפגע בכבודי ועשה לי רעה זו, אחלוק עליו ואבטל כל המינוים שעשה, ואפילו הדברים שעשה בטעם וביקש גם הכהונה של אהרן.

ועל כן אמר שהכל בדא משה מליבו ולא עפ"י צווי ד', ומהדברים שבדא:
 (1) כהונה - לאהרון (2) עבודת המשכן - ללויים (3) נשיאות - לאליצפן.

אבל המדרש שואלת בכל זאת, קרח שפקח היה וחכם, מה ראה לעשות שטות זו להכניס עצמו לכלל סכנה עבור שררה מדומה.

והתשובה, שראה ברוח קדשו שעתידי לצאת ממנו שלשלת של זהב הוא שמואל הנביא שהיה שקול כמשה ואהרן, כמו שנאמר: משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו. וכן ראה משמרות שעתידיים לצאת ממנו שכולם יהיו נביאים ובני אדם גדולים. ולכן אמר בודאי אשאר בחיים. שאם אספה, מהיכן יצאו כל אותם האנשים הגדולים כפי שאני רואה בחכמתי. וזהו שהביא אותו לידי כך שנכנס לבחינה זו, שהיה בטוח בעצמו. ולא ידע שבניו עתידיים לחזור בתשובה ולהנצל, ומהם יצאו כל אותם הגדולים.

והנה בתחילת הפרשה מוזכר בתוך עדת קרח גם 'און בן פלת' יחד עם דתן ואבירם ור"נ האנשים, ולבסוף בעונש שוב לא נזכר. והטעם מפני שאון בן פלת ניצל מכל אותה המהפכה. שבשעה שראתה אשתו שהוא עומד להתחבר אל קרח במחלוקתו, אמרה לו אשתו: לשום מה אתה רוצה להתחבר עמהם, וכי אינך יודע שלריב עם משה רבן של כל ישראל סכנה הוא. אמר לה און בן פלת: וכי מה אעשה, והרי כבר הייתי בעצתם ונשבעתי שלא אפרוש מהם ואהיה עמהם יחד. אמרה לו אשתו: אני אעשה תחבולה להצילך, שלא יבואו כלל לקרוא אותך ובזה תהיה נקי מן השבועה. כי יודעת אני שכל העדה כולם קדושים ולא יסתכלו על אשה, והיא האכילה והשקתה את בעלה עד שנשתכר והשכיבה אותו לישון. אחר כך ישבה היא ליד הפתח וסותרה שערותיה והתחילה לסרוק ראשה. וכשבאו לקרוא לבעלה, משראו אשה יושבת וסורקת שיערה, ברחו כולם, ובין כך נבלעו קרח ועדתו ואון בן פלת ניצול. ועל האשה הזו אומר הכתוב: "חכמות נשים בנתה ביתה" (משלי) שאשה שיש לה דעת בונה את ביתה בדעת, שהצילה בחכמתה את בעלה. ועל אשתו של קרח נאמר: 'ואולת בידיה תהרסנה'. כלומר, אשה שהורסת ביתה בידיה, ע"י עצתה הרעה, שהיא זאת שנתנה עצה רעה לקרח, וגרמה שיאבד יחד עם כל עדתו.

וסדר הדברים כדלהלן:

- ⊙ תלונות קרח- רב לכם כי כל העדה כולם קדושים ומדוע תתנשאו ?
- ⊙ משה נופל על פניו כי זה בידם סרחון רביעי, שמא לא יקבל עוד ה' ממנו. וכמשל אותו מלך שכעס על בנו והיה אוהב המלך מצילו פעם אחת פעם ב' פעם ג', בפעם הד' הרים ידיו...
- ⊙ משה דוחה למחרת שמא יחזרו בהם. ובינתיים - משה מנסה להרגיע את קורח, וכמו"כ מנסה לפייס את דתן ואבירם.
- ⊙ וכשלא הצליח להרגיע: משה חוזר לתוכנית המחרת - שכולם יבואו להקטיר...
- ⊙ קורח שכנע את בניו במשך הלילה לבוא מחר לראות בהצלחתו.
- ⊙ למחרת: כל העדה במעמד ה- 250 איש עם הקטורת.

- ⊙ ולכן: רצון ד' לכלות העם, ותפילת משה ואהרן.
- ⊙ ציווי ד' שכל בני"י יסתלקו מאהליהם.
- ⊙ משה עדיין מנסה לפייס את דתן ואבירם, וכאשר לא עולה בידו, מצווה משה להסתלק מאהליהם.
- ⊙ משה נותן סימן לעם ישראל להראות שלא מליבו עשה כל (3) הדברים האלה, ע"י שבריאה חדשה יברא ה'.
- ⊙ עונש עדת קורח: בליעת בית קורח ובית דתן ואבירם, ושריפת 250 מקריבי הקטורת. וקרח עצמו נענש בשניהם.
- ⊙ המחטות לציפוי למזבח, לזכרון שלא יעוררו יותר על הכהונה.
- ⊙ תלונות בני"י על מיתת עדת קורח, המגיפה ועצירתה ע"י הקטורת. ביארנו שסוד זה של הקטורת קיבל משה ממלאך המוות. כמו"כ בזה הראו שהקטורת אינו רק ממית אלא לפעמים מציל ומחייה.
- ⊙ ע"כ ההוכחה שהנבחר לכהונה זה אהרן. ועתה ההוכחה שהנבחר לעבודת המשכן זה שבט לוי על ידי המטות לכל שבט.
- ⊙ פריחת מטה אהרון ושמירתו בקודש לאות שלא יעוררו יותר על הכהונה והלוויה.

וזה שנאמר בתורה שהארץ נחלקה ופצתה פיה ובלעה אותם אינו כמו שאירע לפעמים ברעש (רעידת אדמה) גדול, שהארץ נחלקת ופותחת פיה ונבלעות ערים ונשארות מתחת לפני האדמה, שזה לא נקרא פלא, שהרי נעשה כמה וכמה פעמים, כי כאן נחלקה בתחלה הארץ ולא בלעה אותם, ואח"כ התחילה למשוך אותם בכח כמו אדם אשר שותה משקה, עד שהביאה אותם לתהום, וזהו אחרי שנאמר כאן ותבקע האדמה אשר תחתייהם, נאמר: ותפתח הארץ את פיה ותבלע אותם, כלומר: בתחילה נבקעה הארץ ולא נפל איש לתוכה, ואח"כ פתחה הארץ את פיה והלכה ובלעה אותם בכח, כאדם הגומע בפיו איזה משקה. ואפלו דברים של קרח שהיו בסוף מחנה ישראל מושאלים ביד אחרים, ואפילו מחט מושאלת היה פי הארץ שבמקום קרח מושכת אותם לשם ובולעת אותם. וזה היה פלא גדול מאד. וכדי לרמוז על כך אומר הכתוב ויאבדו מתוך הקהל, שבאותה שעה היו אנשי קרח שנמצאו מחוץ למחנה שלהם במקום רחוק בסוף מחנה ישראל, ונאבדו פתאום מתוך הקהל ולא ידעו מי עשה כן. וזה נגרם על ידי פי הארץ שמשכה אותם, כפי שבארנו. והיה עוד פלא: ותכס עליהם הארץ. שמדרך העולם, אם נעשה רעש נבקעת הארץ ושטחים שלמים שוקעים למטה, אבל הפתחים נשארים ומתמלאים אגני מים. והפלא כאן היה כשסיימה הארץ את מלאכתה ובלעה כל עדת קרח וכל אשר לו עד המחט הקטנה ביותר, חזרה לכמות שהייתה, כאילו לא אירע דבר, ולא היה כל סימן שנתפלחה הארץ.

וכן מה שנאמר ויאבדו מתוך הקהל בא לרמוז שלא נקברו שם מתים, אלא הארץ פתחה פיה עד התהום ונשארו שם חיים כפי שהיו למעלה על טפם ונשיהם, ולא היו אלא אבודים מתוך הקהל. וישראל שמעו את קולם מלמעלה מה שצעקו מלמטה, שבשעה שבלעה אותם האדמה היו צועקים "משה אמת ותורתו אמת שהורידה מלמעלה והם בדאים".

ומעשה היה ברבה בר בר חנה. שהיה הולך בדרך אמר לו טייעא (מנהיג השיירא) שהלך עמו בא ואראך מקום שבו נבלע קרח. הלך רבה בר בר חנה עם הטייעא וראה שני פתחין באדמה שיצא מהם עשן. לקח חתיכת צמר ושם אותה בקצה החנית ותחב אותה לתוך הפתחים האלו והוציא צמר חרוך. אמר הטעיא לרבה בר בר חנה: התכופף ושים אצנך לפתח הזה. ועשה כן ושמע קול יוצא

משם ואומר: משה אמת ותורתו אמת והם בדאים. אמר לו הטייעא לרבב"ח דע לך שבכל ראש חודש מהפכים להם הגיהנם כמו בשר בקדרה ואומרים כן "משה אמת ותורתו אמת והם בדאים".

"ובני קרח לא מתו" סיפרנו למה זכו בני קרח שלא מתו וכי קרח בעצמו לא התחרט ועשה תשובה? אלא שעוד בעת המחלוקת קמו בניו לפני משה בכבוד רבם כאשר בא אל אהליהם.

אוי לרשע אוי לשכנו

יש לשאול, בשלמא קרח רב אודות הכהונה, מאחר שאהרן נתמנה לכהן גדול מפני שהיה משבט לוי, ואליצפן קיבל את הנשיאות כנ"ל, והרי גם הוא היה משבט לוי, אבל דתן ואבירם שהיו משבט ראובן וכן רוב המאתיים וחמישים איש שהיו משבט ראובן, למה התערבו במחלוקת והרי לא הגיע להם כלום.

והתשובה היא: "אוי לרשע ואוי לשכנו", מאחר ששבט ראובן היה שכנם של בני קהת בדגלים. ששבט ראובן היה חונה בצד דרום, כמו שאומר הכתוב: דגל מחנה ראובן תימנה. וגם בני קהת חנו באותו צד, כמו שנאמר משפחת בני קהת יחנו על ירך המשכן תימנה (במדבר ג) ומאחר שהיו שכנים לקרח רצו להתערב ולעזור להם במחלוקתם, וקיבלו גמולם כנ"ל. ואותו ענין מצינו שנשותיהם של קרח ואון הן אשר השפיעו - כי החברות והשכנות משפיעה על האדם...

מכאן למדים כמה גרוע היא חבר רע, מה שחבר יכול לעשות לא יוכל שום הורה או מורה לעשות, וכל השקעה שיכניסו הורה או מורה יוכל ליפול בן-רגע כאשר נטפל לחבר רע.

ישנה תפילה של רבי הקדוש רבי יהודה הנשיא שאנו אומרים בכל יום "שתצילנו מאדם רע מחבר רע ומפגע רע..." רבינו הק' היה אומר זאת כל יום לאחר תפילתו, אפילו רבינו הק' שהיה גדול שבדורו חשש מחבר רע ומשכן רע. ובאו חז"ל והתקינו לנו לומר דווקא תפילה זאת [מתוך הרבה תפילות של הרבה תנאים המוזכרות במסכת ברכות], בכל יום בראשית התפילה, מכאן כמה חשוב דבר זה.

באברהם אבינו ע"ה מצינו שנצטווה מפי ה' ע"י ציווי שרה אשתו "גרש את האמה ואת בנה": וכפי שנאמר - "ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק", רש"י מביא ג' פירושים והצד השווה שבכולם - עבירות... עבודה זרה, גילוי עריות, שפיכות דמים, ועוד... ובאבן עזרא מפרש מצחק - משתעשע ככל נער. (בספר מנחת יצחק מבואר, שאין כאן סתירה) והיינו שהיו בו כל העבירות, אבל עד שלא שיחק עם יצחק ביחד, לא פחדה שרה שילמוד ממעשיו, אבל כשראתה אותו מצחק משתעשע ככל נער, אמרה: עכשיו יכול יצחק ללמוד ממעשיו הרעים. אז אמרה שרה לאברהם: גרש את האמה ואת בנה וגו'.

לאברהם הרע מאוד הדבר על אודות בנו ששמע שיצא לתרבות רעה, וגם על ששרה אומרת לו לשלחו מביתו, והיה דבר זה רע לאברהם יותר מכל הרעות שבעולם, שהרי אברהם היה מדת החסד... לאנשים זרים אנשים שאינם מתאימים את דרך ה'... ועוד בכזו מסירות אשר אין כדוגמתה, כאשר הרחבנו בפרשת וירא, כל שכן כאשר היה מדובר בבנו ישמעאל - הקשה עליו מאוד לשלחו מפניו.

אבל אמר לו ה': אל ירע בעיניך על הנער ועל אמתך, כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, ובאמת נכלל דבר זה לא מעשרה נסיונות שנתנסה אברהם אבינו. והכל למה בכדי שיתרחק יצחק אבינו קודש הקדשים מחבר רע ישמעאל.

רבינו הרמב"ם זצ"ל כותב בהלכות דעות: "דרך ברייתו של אדם- טבע מושרש הוא! להיות נמשך אחר רעיו וחבריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו".

בהקשר לכך כדאי להביא את דברי אחד המפרשים האומר שבמילה 'חבר' כללה התורה הקדושה עניינים רבים הקשורים כולם לחיוב האדם לקבוע לעצמו חבר טוב.

אותיותיה של המילה חבר מתהפכות לכמה אנפין, "חבר- בחר- חרב- ברח" והן כוללות את החיוב לבחור בחבר טוב, דהיינו 'בחר'. אחר כך מזהירה אותך התורה שאם החבר אינו טוב, הרי זה כאילו ננעצה 'חרב' בגופו של אדם. ואז מציעה לך התורה 'ברח' למקום ולחבר אחר ולא תתקרב אל החבר הלא טוב...

כתבו המקובלים במכת בכורות כתיב "ועברתי בארץ מצרים" למדין חז"ל אני ולא מלאך, מפני שאירת מצרים היתה כה טמאה, עד שאילו היה מלאך יורד אליה היה נטמא! עד כמה יכולה להשפיע חברה וסביבה עד כדי להשפיע על מלאכים.

בגמ' מסכת תענית מסופר: יקרת עיירתו של רבי יוסי משך בלי ספק תיירים רבים מכל קצוות הארץ... למעשה, הפלא היומימי לא התרחש בדיוק בעיר עצמה, אלא בשעריה, בשוק הפועלים אשר התקיים בה מדי יום ביומו. בשוק זה- עומדים היו בכל יום פועלים ובעלי מלאכה שונים, ומציעים את עצמם למלאכה- איש איש כפי מקצועו. היו שם נגרים, היו שם סנדלרים, היו שם שואבי מים, וחוטבי עצים, ועמד שם גם חמור...

בפאתי השוק עמד לו לבד חמור- מבלי בעלים, ומעליו תלוי שלט: "חמור להשכרה- במחיר כזה וכזה"... תהליך השכירות היה פשוט למדי... כל מי שנזקק לחמור ליום או יומיים- היה נוטל את החמור, משתמש בו כפי צרכו, לאחר תום השימוש- משלשל את הסכום הכסף המדוייק לשק התלוי על אוכפו של החמור, והחמור היה פונה והולך לו לדרכו...

אילו היה השוכר מחסיר ולא משהו מדמי השכירות, או אם היה מוסיף אפילו פרוטה אחת- לא היה החמור מש ממקומו עד אשר היה נתקן המעוות... שכן החמור הלזה נזהר זהירות יתירה מכל פגיעה בממון: בממונו של הזולת- כמו בממון אשר עליו לקבל...

ומה יש לחמור לעשות עם הכסף? ובכן, התשובה היא פשוטה... לחמור באמת לא היה כל צורך בכסף, אולם בעליו- בהחלט נזקק לאותן מעות לשם פרנסתו המצומצמת... שכן לחמור המופלא- היו בעלים, בעליו של החמור, יושב היה מבוקר עד ליל בבית המדרש ולומד בשקידה ואת פרנסתו הוא מצא מהשכרת חמורו, השכרה בה טיפל החמור עצמו מהחל ועד כלה...

ומי היו בעליו של החמור? רבי יוסי דמן יוקרת כמובן! חמורו של רבי יוסי הוא זה אשר הקפיד על זהירות מוחלטת בדיני ממונות, הוא זה אשר לא היה זז ממקומו עד אשר לא הופקד סכום הכסף המגיע לבעליו בשק התלוי על אוכפו, והוא אף זה לא הזיז רגל כאשר טעה אי מי ושילם בטעות יותר מהמוטל עליו...

על דקדוקו של החמור בדיני ממונות - מספרת הגמרא כי באחד הימים שכח אחד השוכרים זוג מנעלים על גבו של החמור, עובדה אשר הביאה את הבהמה לכדי החלטה כי לא תמוש ממקומה אפילו כהוא זה... חשב השוכר: "אולי עלה המחיר? אולי דוקא ירד? אבל איך הוא יודע על כך החמור?" שאל את עצמו ולבסוף השיב ואמר בליבו: "ניחא, אולי יודע הוא..." ולפיכך ניסה להוסיף או לגרוע מהכסף אשר שילשל לשק החמור, אולם לשוא. החמור אינו מוכן לזוז אפילו צעד אחד קטן. רק לאחר שגילה השוכר את זוג הנעליים והסירם מעל גבו של החמור, נענה הוא בקלות ופנה בשמחה לדרכו אל בית בעליו...

ולכאורה- הרי לפנינו מעשה ניסים של ממש: חמור- הידע להשכיר את עצמו!! חמור- היודע לעמוד על שלו ואינו זז עד שישלם הסכום המדוייק המגיע לבעליו!! חמור- אשר אינו מוכן לחזור לבית בעליו כאשר מנעלים שאינו שלו מונחים על גבו!! הפלא ופלא!!

אלא שהסיפור השני אותו מספרת הגמרא- מעמיד אותנו בבעיה, שכן הוא ממחיש עד כמה התנגד רבי יוסי לכל שימוש במעשה ניסים, לכל פעולה המהווה כביכול טירחה כלפי מעלה בשינוי סדרי הבריאה והטבע. וכך מספרת הגמרא:

מעשה היה בפועלים אשר עבדו עבודת אדמה בשדהו של רבי יוסי דמן יוקרת, כאשר בנו עומד על גביהם ומשגיח על מעשיהם. הפועלים, אשר כבר החלו לרעוב, ציפו לשעת הצהריים- אז אמור היה רבי יוסי להביא להם את ארוחתם אל השדה, ומשהגיעה השעה היעודה ובעל הבית בושש מלבא- הם פנו אל בנו וביקשו כי ידאג עבורם למזון על מנת להשביע את רעבונם.

אלא שבשדה לא היתה כל אפשרות להשיג דבר מאכל.. היה זה עוד לפני זריעת השדה- וגידולי האדמה רחוקים היו מלצמוח ולספק דבר מאכל, וגם בעץ התאנים אשר עמד בפאתי השדה- לא נראתה עדיין אפילו תאנה אחת...

נו... מה עושים? - בנו של רבי יוסי מצא פתרון... הוא פנה אל עץ התאנה וביקש: "תאנה תאנה, הוציאי פירותיך- ויאכלו פועלי אבא!!" הוא התפלל כי התאנה תוציא פירות באופן מייד- בדרך נס, על מנת שיוכל לספק מזון לפועלים הרעבים. ואכן תפילתו נענתה, התאנה הצמיחה פירות באופן מייד- והפועלים אכלו מהתאנים כדי שבעם ושבו למלאכתם מרוצים ושמחים.

בינתיים- הגיע רבי יוסי עצמו, והתנצל בפני פועליו על אשר איחר להביא להם את מזונם- בעקבות טירחה של מצווה בה עסוק היה עד אותה שעה, הוא סיפר כי הזדמנה לידו מצוה חשובה, הסביר כי לא היתה לו כל ברירה, והודיע כי עתה מביא הוא את מזונם וכי הינו מקוה שלא יכעסו עליו בשל האיחור.

אלא שלהפתעתו, לא זו בלבד שהפועלים לא נראו כעוסים, אלא שהם אפילו נראו שבעים למדי... איש מהם לא נראה להוט אחר האוכל שבידו של רבי יוסי... לשאלתו- השיבו הפועלים ואמרו לו: "רבי יוסי, ישביעך אלוקים- כשם שהשביענו בנך... בנך כבר דאג למזוננו!"...

הכיצד? תמה רבי יוסי, והפועלים מיהרו לספר על המופת אשר חולל הבן לעיניהם- כאשר גרם לתאנה להוציא פירות באורח נס שלא בזמנה.

אם סבורים אנו כי רבי יוסי שמח על אשר הצליח בנו לפתור את בעיית רעבונם של הפועלים, אם נראה לנו כי התגאה הוא בליבו על אשר בכוחו של בנו לחולל פלאים כעין אלו- הרי שטעות בידינו... רבי יוסי הקפיד עד מאד על בנו, פנה אליו ואמר: "בני, אתה הטרחת את קונך להוציא תאנה פירותיה שלא בזמנה- יאסף שלא בזמנו! כשם שהטרחת כביכול את הקב"ה לפעול בעולמו שלא על פי דרך הטבע ולהוציא את פירות התאנה שלא בזמנם- כך יהא עונשך שתסתלק אתה מהעולם קודם זמנך!"

והרי זה נורא נוראות!! כזה עונש חמור!! רבי יוסי אינו מתחשב בבנו, הוא אינו מתייחס למניעים המיוחדים אשר הביאוהו לחולל את הפלא, אלא דן אותו בכל חומר הדין למיתה- על שום שהטריח כביכול את קונו לבצע נס החורג מדרך הטבע!!

ולכאורה, אנו תמהים, כיצד תתיישב הקפדתו הכל כך גדולה של רבי יוסי על טירחה הנגרמת כביכול כלפי מעלה בפעולה שלא כדרך הטבע עם הנהגתו שלו אשר הביאתו לשלוח את חמורו לבדו אל השוק בכדי להשכיר את עצמו, הנהגה אשר התבססה על נס מתמשך על ידו ידע החמור להבחין אם שולמו דמי שכירותו אם לאו? הלא לכאורה אנו מוצאים כאן סתירה ברורה!!

אם שינוי הטבע נחשב לטירחה כביכול עבור הקב"ה- כיצד יכול רבי יוסי עצמו לסמוך על הנס בדבר חמורו מדי יום ביומו? ואם מסתמך הוא על ניסים כדבר שבשגרה מדוע כל כך הקפיד על בנו עד שהענישו בעונש כה חמור ונורא? אתמהה!!

מעשה נוסף אותו מספרת הגמרא במסכת חולין (דף ז, ע"א) עוסק בחמורו של רבי פנחס בן יאיר, אולם הוא נוגע ישירות לעניינינו.

המעשה אירע כאשר בדרכו לקיום מצוות פדיון שבויים- נכנס רבי פנחס בן יאיר עם חמורו לאחת האכסניות הפזורות על אם הדרך. מיד עם הגיעו אל האכסניא- מיהרו בעלי המקום ליטול עמם את החמור ולהגיש לפניו שעורים למאכל, אלא שלהפתעתם החמור מיאן אפילו לטעום מהשעורים... בעלי האכסניא סברו כי החמור מפונק התבן המלוכלך אינו מגרה את תאבונו ולפיכך החליטו לנפות את התבן, ואף לנקותו ידנית מהפסולת והאבנים, אך לשוא... החמור עדיין אינו מוכן להביט על השעורים הנקיות...

בצר לו- מחליט בעל האכסניא לפנות לרבי פנחס עצמו ולשאל את פיו בדבר התנהגותו המוזרה של חמורו... "מה קורה כאן?" הוא שואל "מדוע החמור אינו רוצה לאכול?" ורבי פנחס משיב על אתר בשאלה ואומר: "אולי לא עישרתם את השעורים אשר הגשתם לפניו?"... משנענה בחיוב, והמארח הודה כי השעורים לא היו מעושרות-אמר רבי פנחס: "ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה בעזרה לי לקיים מצות פדיון שבויים ואתם מאכילין אותה טבלים?" ואמנם משנתעשרו השעורים כראוי- מיהר החמור להשביע בהן את רעבונו.

הנה, החמור הזה- בודאי אינו מחוייב במצוות, הוא אינו מוזהר על הטבל, אולם אף על פי כן- הוא לא הסכים לאכול שעורים שאינן מעושרות... הוא היה 'מחמיר'... הוא החמיר על עצמו- ונזהר לאכול אך ורק אוכל אשר מעשרותיו הופרשו כדין...

אל הסיפור הזה מתכוונת הגמרא כאשר היא אומרת (שבת קי"ב ע"ב): "אם ראשונים בני מלאכים- אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי יוסי דמן יוקרת ושל רבי פנחס בן יאיר- אלא כשאר חמורים", שכן חמורו של רבי פנחס בן יאיר נשמר שלא להיכשל במעשרות, ואילו אנו- עלולים להיכשל לפעמים... על כן אין לדמותינו אפילו לחמור בר מעלה זה...

אלא שכאן נשאלת השאלה: כיצד יתכן שהחמור של רבי פנחס בן יאיר היה בכזו דרגה אשר אפילו אנו איננו יכולים להשתוות לה? הלא ככלות הכל- הוא לא היה אלא חמור!! חמור היה- וחמור נשאר עד סוף ימיו!!

אכן התשובה היא, שבודאי חמורו של רבי פנחס בן יאיר- נשאר חמור... חמורו של רבי יוסי דמן יוקרת- אף הוא לא היה אלא חמור פשוט... שניהם היו חמורים ככל החמורים האחרים בני מינם... סיבת דרגתם המיוחדת לא היתה נעוצה בטבעם שלהם- אלא בעובדה ששהו במחיצת הצדיקים, התנאים הקדושים והטהורים!!

החידוש האדיר הנלמד מכאן הוא, שחמור ששוה אצל רבי פנחס בן יאיר- מתעדן כל כך עד שאינו יכול להכניס אל פיו מזון שאינו מעושר כראוי!! חמור החי את חיו בביתו של רבי יוסי דמן יוקרת מתעלה לדרגה כזו שאינו יכול לסבול גזילה!! זה לא נס, זה לא מופת, זה לא שינוי טבע זה טבע בכבודו ובעצמו!!

הצדיק רבי פנחס בן יאיר אשר בביתו שהה החמור- הכניס בו כל כך הרבה קדושה עד שהחמור נהיה 'מחמיר'... החמור אשר התגורר ביתו של הצדיק רבי יוסי דמן יוקרת, בבית המלא תורה, בבית המלא טהרה- פשוט רעד מכל נדנוד של גזילה, ואם היה מונח על גביו מנעל שאינו של בעליו, מנעל אשר ריח של גזילה נודף בימנו- הוא לא היה מסוגל ללכת!! זהו כוחו של הצדיק אשר משפיע על סביבתו להתנהג ביושר מבלי כל מעשה ניסים!!

על כן הקפיד רבי יוסי על בנו כאשר שינה את הטבע והוציא תאנים עבור פועליו שכן הוא ראה בכך טירחה כלפי מעלה, אולם אין בכך כל סתירה להנהגתו עם חמורו- שכן הנהגה זו לא מבוססת על מעשה ניסים אלא על טבע בלבד! אמנם טבע נעלה יותר, אמנם טבע מרומם יותר- אבל טבע פשוט ותו לא!!

כן מצינו גם מעשה דומה המובא במדרש: פעם היה חסיד, ולו פרה יחידה. יום יום היה יוצא האיש עם פרתו לשדה, שם עליה על - המחרשה וחרש את שדהו. כך עשה כל ימות השבוע, אבל בשבת לא עבד, וגם לפרתו נתן מנוחה, כמו שכתוב בתורה "ששת ימים תעשה מעשיך וביום השביעי תשבות, למען ינוח שורך וחמורך וינפש בן - אמתך והגר" (שמות כג' יב) עמדה לה הפרה ברפת או התהלכה לה בחצר, אכלה ושתתה - ולא עבדה. ביום שבת נחה גם הפרה, כמו בעליה.

אך לאותו חסיד הגיעו ימים קשים, והעני והיה נאלץ למכור את פרתו. בא שכנו הנכרי, קנה את הפרה, שילם עבורה, משך בחבל והביא אותה לרפת שלו.

ביום ראשון הוציא הנכרי את הפרה לשדה ורתם אותה למחרשה, והפרה משכה בעול וחרשה, כפי שהייתה רגילה. כך עשה ביום שני וביום שלישי ובכל ימות השבוע. אך משבקש להוציאה לשדה בשבת, לא הניחה לו הפרה לעשות זאת ורבעה על האדמה.

ניסה הנכרי להקיימה - ולא רצתה לקום. כעס הנכרי והכה את הפרה כדי שתקום, אך לשוא! הפרה לא קמה. שום דבר לא הועיל, הפרה לא זזה ממקומה.

ראה הנכרי, שאינו מצליח להקים את הפרה מרבעה, ורץ אל החסיד שמכר לו את הפרה. - איזו פרה מכרת לי? צעק בחמתו - קח אותה בחזרה והחזר לי את כספי!

מה קרה? שאל היהודי - הלא פרה טובה ושקטה היא זו, גם חרוצה. מעולם לא עשתה לי שום צרות.

בוא וראה בעצמך! קרא הנכרי, והוא עדיין כועס. כל השבוע אמנם עבדה הפרה יפה וחרשה את שדי, אבל היום, מהבוקר היא רובצת על הארץ ואינה רוצה לעשות שום עבודה. משכתי אותה והכיתי אותה, ושום דבר לא הועיל. הפרה הייתה רגילה לנוח בשבת, ולכן לא רצתה לעבוד היום. אלך אתך ואקים את הפרה ואעשה אותה חורשת, אמר לשכנו הנרגז.

הלך איתו ומצא את הפרה, כשהיא רובצת עדיין על הארץ. נגש אליה החסיד ולחש לאזנה:

הוי פרה, פרה! כשהיית אצלי, נחת בשבת, כי שומר - שבת אני. אבל נעשיתי עני והייתי מוכרח למכור אותך לאיש הזה, והוא איננו יהודי ואיננו צריך לשמור שבת. לכן לא תוכלי עוד לנוח היום, בבקשה ממך, קומי ועשי רצון אדונך החדש וחרשי, כמו שעשית כל ימות - החול! קמה הפרה על רגליה והייתה מוכנה לעבוד.

הנכרי הביט בכל המעשה הזה בחשד, וכשהיהודי רצה לחזור הביתה החזיק בו ואמר: - חכה, חכה, אל תלך עוד! לא אתן לך ללכת, עד שתגלה לי, מה עשית לפרה, או מה אמרת לה. אולי קוסם או מכשף אתה? ומה אעשה, אם גם בשבת הבאה הפרה לא תרצה לעבוד?

אמר החסיד: חס ושלום! לא קוסם ולא מכשף הנני! רק אמרתי לפרה, שלא תוכל עוד לנוח בשבת, כי איננה עוד ברשותי. אצל היהודים גם הבהמות נחות בשבת ואינן עושות כל מלאכה. אבל עכשיו הרי הפרה שלך ולא שלי. זאת אמרתי לה, ולכן היא מוכנה לעבוד ולא תסרב עוד.

עמד אותו הנכרי נרגש ונבהל. אוי לי! קרא. - האם אני גרוע יותר אפילו מבהמה זו? אין לה דעת ואין לה תבונה, ובכל זאת שמרה שבת, ואני בן - אדם ואיני יודע, מה ציווה ה', שברא אותי!

מיד החזירה את הפרה לרפת ולא רצה עוד לעבוד בשבת מאותו יום והלאה קיבל על עצמו את מצוות - התורה, נעשה גר - צדק, למד בשקידה וזכה לתורה, והיו קוראים שמו רבי יוחנן בן - תורתא. ועד עכשיו רבותינו אומרים הלכה משמו.

והבהרנו שלפעמים גם החבר הטוב שנראה החבר הטוב יכול להיות לפעמים בבחינת 'חבר רע' והיינו אם מדבר חלילה דיבורים מתועבים או שעושה מעשים מכוערים צריך לדעת שאזי החבר הוא בגדר חבר רע וצריך להתרחק הימנו ו'חבר - חרב - ברח'.

זהירות בכבוד תלמידי חכמים

בפרשתינו איתא שנבראה בריאה חדשה להעניש עוברי עבירה, מעולם לא מצינו בתורה בריאה חדשה בכדי להעניש, וכאן מצאנו, מה פשר הדבר? אלא כאשר מדובר בזלזול בכוד צדיקים מובן מאוד הדבר!

בפרשה הקודמת פרשת שלח "כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת הנפש ההיא עונה בה" וכפשוטו הרי מדובר בעוון עבודה זרה, ואולם חז"ל למדין מפסוק זה איסור זלזול בכבוד החכמים. וכן נפסק ב"שולחן ערוך" (יו"ד רמג, ו): עוון גדול הוא לבזות תלמידי חכמים, או לשנאותן, וכל המבזה את החכמים אין לו חלק לעולם הבא והוא בכלל "כי דבר ה' בזה".

וכתב ה"חפץ חיים" (הל' לשוה"ר כלל ח'): ידוע גודל עונשו של המבזה תלמידי חכמים שאין לו חלק לעולם הבא (סנהדרין צט): אך היצה"ר מסית לאדם, דלא שייך כלל דין מבזה תלמידי חכמים רק בזמן הגמרא שהיו חכמים ביותר, אבל לא על אלו שבזמננו, והוא טעות גמור! דכל ת"ח הוא לפי הדור, ואפילו בזמנו, אם הוא רק ראוי להורות ויגע בתורה נקרא תלמיד חכם, והמבזה אותו אפילו בדברים בעלמא (סתם) ואפילו שלא בפניו, עוון פלילי הוא וחייב נידוי על זה... ואין רפואה למכתו, כפי שאמרו בגמרא (שבת קיט) אמר ר"י אמר רב כל המבזה ת"ח אין רפואה למכתו. ובעוון זה נחרבה ירושלים כפי שאמרו שם: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שביזו תלמידי חכמים. עוד אמרו (ברכות יט) אמר ריב"ל כל המספר אחר מיטתן של ת"ח (מספר בגנותן, רש"י) נופל בגיהנום.

סיפרנו כמה סיפורים בקשר זהירות בכבוד תלמיד חכם:

מסופר כי זמן קצר לאחר פטירתו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, נתקף אדם בארץ ישראל בכאבי ראש חזקים, אשר כל רופא לא יכול היה להביא לו מזור. הוא חש בבהלה ונסע אל אחד מגדולי הרבנים בארץ ישראל לבקש את ברכתו, כאשר שמע הרב כי כאביו החלו בעת הלווייתו של רבי משה זצ"ל, שאלו אם אמר פעם משהו שיש בו משום פגיעה בכבודו של רבי משה, השיב האיש בשלילה, אז הציע הרב משהו בלתי שגרתי במקום ליעץ לאיש לאיזה רופא עליו לפנות או באיזה טיפול רפואי לבחור, הוא אמר לו שיש להפיל גורל הגר"א, אולי באמצעותו ימצא האיש את המקור האמיתי לסבלו.

עשו גורל והפסוק אשר עלה בגורל היה בפר' בהעלותך "ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה" (יב, ח) במבט ראשון לא אמרו הדברים לאיש מאומה, והנה לפתע, היכה בו הפסוק מכת ברק, אין ספק! הוא היה שם, בין ההמונים אשר גדשו את רחובות ירושלים ביום הלוויה, אולם הוא הוטרד משורת ההספדים הארוכה, ומגודל הלוויה באופן כללי, היה זה בפורים ירושלים ובפתח ממתנות מצוות החג. אין זה צודק, חשב האיש, כי לווייה של מי שלא יהיה, תפגום בשמחת פורים של מאות ואלפי אנשים, את דעתו זו הביע האיש באזני אחרים...

הרב אמר לו כי בשו"ע נפסק כיצד יש לנהוג, וזהו פתרונו היחיד לסבלו. עליו לכנס עשרה אנשים ליד הקבר, ובנוכחותם לבקש מחילה מרבי משה, עשה האיש כדבריו, אסף מנין ועלו לקברו של רבי משה בהר המנוחות, וביקש מחילה על דבריו, תוך זמן קצר חלפו כאבי הראש כלא היו.

על מרן החיד"א מסופר, שפעם אחת כתב לפרנסי ווירונה על איש אחד ידוע שהתחצף והתריס כנגדו, והרהיב בנפשו עוז להקל בו, וחלשה דעתו פתאום! ואח"כ תיכף ביום שבת קודש כ"ד שבט נפטר אותו אדם בפתע פתאום! והרופאים גזרו לפתוח ראשו כדי לראות מה היה לו כי נפטר ללא סיבה, אמנם כבר גילו לנו חז"ל את סיבת מיתתו "והוי זהיר בגחלתן שלא תכזה"...

להלן אגרת החלום המפורסמת שנכתבה ע"י הגאון רבי מרדכי מאומשמינא, שהיה בעל מופת מפורסם בכל גלילות ליטא. האיגרת נסבה על מעשה שאירע בשנת ה' אלפים ש"ה בעיר סאלוניקי:

איש בליעל אחד, שהרב יוסף בן לב (המהר"י בן לב זצ"ל) הוציא פסק דין נגדו, פגש את מהר"י בן לב ברחוב וסתר לו על לחיו לעיני קהל ועדה ואף אחד לא מחה בידו, משום שהיה עשיר גדול, תקיף ואלים, כאשר הגיע המהר"י בן לב לפני חנות של בשם אחד קרע את בגדיו ואמר: שומו שמים על זאת!

באותו לילה נכנס הבשם לחנות כשנר בידו וראה שם עכבר, כאשר ניסה להתקרב אל העכבר, התלקחה הסחורה שבחנות, ופרצה דליקה גדולה. באותה דליקה עלו באש כחמשת אלפים בתים של יהודים וכמה בתי כנסיות ובתי מדרשות. מספר הרוגים הגיע לשלש מאות וארבע עשר (כמנין ש-ד-י).

זהו דבר האגרת שכתב רבי מרדכי מאומשמינא בשנת תרמ"א, 336 שנים לאחר מה שארע בסאלוניקי:

ב"ה יום ו' כ"ח שבט תרמ"א, פ"ק בוטען.
לכבוד ידיד ה' וידיד נפשי, ה"ה הרה"ג החריף ובקי סיני
ועוקר הרים הרב הצדיק ועניו המפורסם כקש"ת ר' פנחס
מיכאל הרב דק"ק אנטיפאלע!

אחדש"ה כתר"ה הנני לספר לכם מעשה נורא, ומסתמא לא יגלה לשום אדם בעולם, רק יצניעו במקום שאין יד אדם שולטת בו או יקרע אותו לקרעים באופן שלא יתגלה זאת לשום אדם בעולם.

בליל ערב יום כיפור, בלומדי אז שיעור הקבוע לי נפלה עלי תרדמה וישנתי, בחלומי, בא אלי איש הדר, בתואר פנים וזקנו מגודל, בהביטו אלי נרתעתי, אחז בידי ואמר: מה לך נרדם, קום קרא אל אלוקים! ונרתעתי מאד, ואיקץ והנה חלום. ואמרתי חלומות שוא ידברו. בכל זאת היה לבי נוקפי וחרדה גדולה נפלה עלי. והלכתי עוד לישון על מטתי. והנה בחלומי בא אלי עוד פעם איש הדר הנ"ל ועוד שני אנשים עימו. ואמרו שני האנשים תדע שזה חלום אמת ולא תאמר נואש. ונשתוממתי מאד. אז קרא אלי איש הדר הנ"ל ואמר לי: הוה מפשפש במעשיך, ושאלתיך: באיזה שליחות באתם אלי? ומחמת הקול הגדול שדברתי עמו הקיצותי משנתי והנה חלום. ואמרתי עוד הפעם החלומות לא מעלין ולא מורידין. בכל זאת מחמת שהיה לבי נוקפי ונפלה חרדה עלי לא ישנתי עוד בלילה הזה.

וביום כיפור בכיתי מאד בכייה גדולה שלא הורגלתי בזה מעולם, ולא ידעתי מה זה הבכייה שאני בוכה כל כך, ואמרתי בלבי אפשר מחמת החלום הנ"ל. ולא היה לי חלום עוד עד שמיני עצרת. אז ישנתי בלילה תוך הסוכה כמנהגי, ובאמצע שנתי בא אלי עוד הפעם איש הדר הנ"ל בבגדי לבנים. ונרתעתי בהביטי אל גודל יופיו ומראהו הנורא מאד. ואז קרא האיש ואמר אלי: הבכי שבכית ביום כיפור הועיל מאד, עד ששלחוני להבינך ולהגיד לך אשר תוכל לתקן ולבטל הגזירה. אז אמרתי לו לא ידעתי מה אתקן ומה זה הגזירה. ושתק האיש הנ"ל ועמד בשתיקתו ערך רבע שעה.

ואז החלטתי לבכות מאד בחלומי ואמרתי: לא ידעתי מה זה החטא הגדול שחטאתי, על ששלחו לי שלוחים מעולם העליון, ובכיתי הרבה מאד בחלומי, ומחמת גודל הבכייה הקיצותי משנתי, ובהקיצתי לא אמרתי עוד שזה רק חלום ודברים בטלים, כי ראיתי אשר דבר הוא, וביום שמיני עצרת הייתי בשמחה גדולה מאד ולא ידעתי מה השמחה אשר מעולם לא היתה לי שמחה גדולה כזאת.

ובליל שמחת תורה כאשר ישנתי על מיטתי, באמצע שנתי בחלומי והנה בא אלי עוד הפעם איש הדר הנ"ל, זיו תוארו היה נורא מאד ומעוטף בלבנים, וקרוב אלי ואמר: עד מתי יהיה לי טירחא עבורך לילך אצלך ממקומי הנכבד. ואז התחזקתי ואמרתי לו: בזכות התורה ובזכות התנאים והאמוראים שלמדתי אותם ויגעתי בהם, הנני מבקש מכם להגיד לי כל ענין השליחות שלכם, ולבאר לי בביאור יפה שאוכל להבינם. ואז הלך אתי לחדר יפה ונעים מקושט בתכשיטין לא תשבע עין מלראות זאת. ואמר לי שב בני שב ואגלה לך ענין הסתר וזה השליחות שלי. וישבתי על כסא אחד והוא ישב אצלי ואמר לי הנני מגלה לך מסתרים:

תדע שאני מהר"י בן לב ובעת שהייתי בחיים בזה העולם ישבתי על כסא דין לשפוט בין איש ובין רעהו, ובאו אלי שני אנשים בדבר איזה משפט ויצא אחד מהם חייב, ולא רצה לציית הדין מחמת שהיה איש אלים. ואז הזהרתי אותו באזהרה הידועה ויצאתי לחוץ. בא אלי האיש הנ"ל שיצא חייב והכה אותי על לחיי, וענין זה חקוק על עצמותיו עד היום ואין לו שום תקומה עד היום. ונגזר עליך שאתה מיוצאי צאצאיו לתקן אותו ותהיה לו תקומה על זה.

ואז נרתעתי ונשתוממתי ונשארתי כאבן דומם ערך רבע שעה, ולאחר זה נגע בפי ואמר לי: מה זה שתקת. ואז התחלתי לבכות מאד ואמרתי לא ידעתי במה אתקן אותו, כי אין לי ידיעה ביחודים וכוונות. אז אמר לי: תדע שכן נגזר עליך אשר תקנה הספר שו"ת מהר"י בן לב ותלמד אותו בקביעות עד שיהיה שגור בפיך מראשו ועד סופו ואז תהיה תקומה אליו ויוכל לעלות ממדרגה למדרגה. אמרתי לו: כמה אלמד התשובות הנ"ל עד שיהיה שגור בפי. אמר לי לא פחות מארבע שנים וכו' . (בסופו של דבר הלך אצל ר' פנחס מאניפלא וקנה ממנו את השו"ת ולמד בו).

ידידעם עוז בלו"נ הכותב מעמקי הלב בדמעות שלישי.
מרדכי החופ"ק הנ"ל.

יש להתעורר מן העובדה שמאז המקרה בשנת ש"ה עד לתאריך המכתב בשנת תרמ"א חלפו שלוש מאות שלושים ושש שנים ועדיין דין שמים היה במלוא תוקפו!

יערה ה' רוח טהרה בליבנו תמיד ונזכה לשמור פינו מדיבורים שאינם

לכבודן של התורה ולומדיה.